

I dialog med barnet. Intersubjektivitet i udvikling og psykoterapi

af Bjørg Røed Hansen. Akademisk Forlag 2014.

Pris: 299 DKr. 301 sider.

ISBN-13: 9788750044369

Bjørg Røed Hansen, der er psykolog og dr. philos fra Oslo Universitet, har på baggrund af sin årelange erfaring med både psykoterapeutisk behandling, undervisning og tilrettelæggelse af psykoterapeutiske uddannelsesprogrammer skrevet denne meget inspirerende og velskrevne bog.

Det centrale igennem hele bogen er, at mødet med barnet i psykoterapien er et intersubjektivt møde. Det vil sige, at det er to subjekter, der mødes, nemlig barnet og terapeuten. I dette samspil er der flere dialoger, der kan forstås ud fra en udviklingspsykologisk viden, som indoptager viden fra den nyeste spædbarnsforskning. Igennem hele bogen er der case-eksempler, der belyser den teori og praksis, som beskrives. Det gør bogen spændende og læsevenlig. Bogen består af otte

kapitler og en indledning. I det følgende beskrives de enkelte kapitler nærmere.

Kapitel 1: Inspiration og afsæt

Der indledes med tre forskellige cases, der på kort og præcist med denne efterfølgende refleksion slår bogens tema an: Betydningen af det terapeutiske møde og gensidigheden i den terapeutiske udveksling. Det illustrerer også, at terapien for det enkelte barn ikke kan tilrettelægges efter en standard, men må tilrettelægges i mødet og samarbejdet med barnet. Forfatteren argumenterer for, at psykoterapi med børn stadig er en vigtig og brugbar metode. Hun skriver: "Da problemer med børn er så komplekse og sammensatte, er det afgørende, at behandlingsapparatet har adgang til

*Peter Ramsing, Psykoterapeutisk overlæge, speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri
Børne- og ungdomspsykiatrisk Center, Aarhus Universitetshospital
Skovagervej 2, DK-8240 Risskov.
e-mail: peterams@rm.dk*

flere metoder og arbejdsmåder." Dette åbne synspunkt bliver gennemgående i hele bogen. Forfatterens ståsted og de modeller, hun er inspireret af og bygger på, beskrives. Det er især tre teoretiske hovedmodeller, der trækkes frem: For det første den psykoanalytiske terapimodel, med konfliktmodellen efter Melanie Klein og mangelmodellen efter Anna Freud, og så især D. W. Winnicotts udvikling af den objektrelationelle model. For det andet den klientcentrerede terapi-model, startende med Carl Rogers, men især udviklet og beskrevet i børneterapi af Virginia Axline. Og for det tredje kognitiv adfærdsterapi med flere modeller, den ene fordrejnings-/forvrængningsmodellen, og den anden den kognitive mangelmodel. Forfatteren gør klart, at der er en konvergerende tendens imellem disse hovedretninger i den vægt og betydning, der tillægges relationen mellem barnet og terapeuten. Yderligere beskrives den centrale påvirkning fra udviklingspsykologien på grundlag af forskningen inden for dette område, både med tilknytningsforskningen og spædbarnsforskningen. Det klargøres, hvordan den udviklingspsykopatologiske model får implikationer for forståelsen af psykoterapeutiske processer med børn.

Kapitel 2: Fællesskab og gensidighed

I dette kapitel beskrives det filosofiske udgangspunkt og forskellige

psykologiske modeller. Der er reference til Daniel Stern, Edmund Husserl og Maurice Merleau-Ponty. Der refereres til eksistensfilosofien ved Martin Buber, Martin Heidegger og Ludwig Binswanger. Det sættes ind i en større sammenhæng med beskrivelsen af sociale relationer og selvorganiserende systemer (Georg Herbert Mead & Lev Vygotskij) og med beskrivelsen og referencen til den dynamiske systemteori med beskrivelsen af ikke-lineære systemer. Der vendes tilbage til den tidlige relation og udvikling med reference til Ed Tronick og til Winnicotts begreber med "holding" og spejling. Også Jessica Benjamins tænkning og kritik af objektrelationsteorien trækkes ind.

På forholdsvis lidt plads lykkes det forfatteren at lave en sammenhængende og læsevenlig beskrivelse af både den filosofiske baggrund og de psykologiske modeller, hun finder centrale og bygger på. Koblingen til den psykoterapeutiske praksis i sidste del af kapitlet med et klinisk eksempel sætter hele den teoretiske gennemgang i en forståelig og brugbar sammenhæng.

Kapitel 3: Intersubjektivitet og spædbarnsforskning

Her gennemgås den nyere spædbarnsforskning og de nyere modeller for forståelsen af det tidlige samspil

mellem barn og omsorgsgiver samt denne relations betydning for barnets senere udvikling. Til sidst i kapitlet tydeliggøres og illustreres, bl.a. med et klinisk eksempel, hvordan denne forståelse af det tidlige samspil og den tidlige udvikling har betydning for psykoterapien, især for børn.

Kapitel 4: Udviklingen af barnets selv

I dette kapitel gennemgås Daniel Sterns udviklingsmodel for selvudvikling grundigere, ligesom Fonagy et als udviklingspsykologiske model for udvikling af mentaliserings-evnen beskrives nærmere. De to modeller sammenlignes, og implikationerne for terapi uddybes.

Kapitel 5: To historier om den

terapeutiske udviklingsvej

Her gennemgås to forskellige cases mere detaljeret. Den ene med en dreng på fire år, der er i et seks måneder langt terapeutisk forløb, hvor forældrene inddrages, til sidst også i legerummet. Drengen har diagnosen Aspergers syndrom, men det er kun en begrænset beskrivelse af ham. Drengen og hans problematik kommer til live i beskrivelsen af ham i det terapeutiske møde på en meget mere nuanceret, indfølelse og udviklingspsykologisk måde. Drengens udvikling og terapeutens bevægelse i forløbet bliver tydelig, og forfatteren trækker linjer til de foregående kapitler.

Den anden case er med en pige på knap seks år med en angstproblematik. Det er et helt andet forløb, der bliver til en korttidsterapi. I denne case er det intersubjektive samspil og den udviklingspsykologiske forståelse også tydeligt beskrevet. Arbejdet med moderen indgår også i beskrivelsen.

De to cases bliver centrale referencepunkter for de næste kapitler.

Kapitel 6: Affektive og narrative dialoger

Disse to dialogformer uddybes: Den affektive dialog, der refererer til de selvformemmelser og kommunikationsformer, som udvikles før-sprogligt, og den narrative dialog, der er eksplicit og sproglig, og som refererer til barnets selvbiografiske historie. Den narrative dialog kommer hos barnet også til udtryk som en analog dialog, der f.eks. udtrykkes igennem leg. Legens funktion og betydning beskrives også nærmere. Det understreges, at vi gennem hele livet benytter begge dialogformer, både den affektive (der er implicit og nonverbal) og den narrative dialog, og at det er vigtigt at have øje for det i alle terapeutiske møder.

Kapitel 7: Indgange til terapeutisk

udvikling

Her kigges der nærmere på principper og terapeutiske handlinger, der er forankret i en intersubjektiv forståelse. Der lægges særlig vægt på

den terapeutiske interaktion og det, der sker, i det konkrete samvær. Dette kapitels essens beskrives bedst ved at citere fra første side i kapitlet (s. 209):

“Psykoterapi er et samskabende møde, der tager udgangspunkt i barnets subjektive oplevelse og mening. Den terapeutiske relation er overordnet forståelsen af den udvikling og forandring, der finder sted. Den forandringskabende kraft ligger på den ene side i, at barnets oplevelser og “indre verden” kan komme til udtryk, blive anerkendt og bekræftet, og på den anden side i, at terapeuten bidrager til en udvidende og meningsskabende proces, som både implicite og eksplicite oplevelser er en del af. Dialogen og den kontinuerlige, gensidige synkronisering og regulering er afgørende for, hvordan specifikke terapeutiske interventioner kommer til at fungere. Processer er overordnet indhold.”

Dette uddybes i kapitlet under overskrifter som Kommunikationsniveauer og -former, Fælles fokus for opmærksomheden, Gensidige reguleringer, Interaktive fejl og reparationer, At blive større end sig selv – et udvidelsesprojekt, At styrke selvagens, At udvikle symboliserende færdigheder, Meningsudvidelse og mentalisering – et narrativt koncept og Brug af intersubjektive teknikker og terapeutiske redskaber i intersubjektiv terapi.

Kapitel 8: Tidsbegrænset terapi med børn – en ramme for intersubjektive processer

Det beskrives, hvordan den intersubjektive tilgang kan bruges over for børn med mange forskellige problemstillinger i et tidsbegrænset format med typisk 12 sessioner. Der refereres til beskrivelsen af den intersubjektive samspilsforståelse, som beskrevet i de foregående kapitler. Det er en klar og kort beskrivelse af, hvad der er vigtigt at have øje for med rammer, tydelig problemformulering (både for barnet i et sprog, der giver mening ham eller hende, og for forældrene), en positiv alliance og terapeutens fokus og aktivitet. Der er en beskrivelse af, hvilke børn der bedst egner sig til denne terapiform, og måske især, hvilke der ikke gør. Kapitlet læses bedst, hvis man har læst resten af bogen, men **kan** læses selvstændigt.

Det fremgår meget tydeligt igennem hele bogen, at Bjørg Røed Hansen er en nærværende og kreativ terapeut, der formår at trække det centrale frem fra mødet med de børn, hun beskriver. Det bliver tydeligt, at hvert barn skal mødes som det unikke barn, det er. Det kan være en udfordring at omsætte denne fordring til egen terapeutisk praksis, men bogen giver god vejledning og inspiration til både ny-

begynderterapeuten og den erfarne terapeut. Jeg læste først den norske udgave, da den kom, og har brugt bogen som grundlag for undervisning i børnepsykoterapi. Nu har jeg læst den danske udgave grundigt igennem og bliver ved med at finde nye ting og nye inspirationer. Der var noget, jeg først forstod i dybden ved tredje eller fjerde gennemlæsning. Ikke fordi sproget er vanskeligt – det er netop meget levende og læsevenligt – men fordi der er så meget dybde i dét, der skrives. Det kommer tæt på, så jeg kommer med til mødet med barnet og får mange

associationer til egne terapier. Derfor kan jeg meget varmt anbefale denne bog til alle med interesse i psykoterapi med børn og unge, uanset om man har lang eller kort erfaring med denne form for terapi. Det samlede begreb igennem bogen er dialogen og det intersubjektive møde, og der trækkes på elementer fra flere forskellige terapiretninger. Jeg synes, at bogen på den måde både har konsistens og giver muligheder for, at man kan hente inspiration, uanset hvilken terapiretning man bekender sig til.